

Ruim drie jaar geleden werd CZO Flex Level in het leven geroepen om de vervolgoopleidingen in de zorg op de schop te gooien. De Basis Acute Zorgopleiding (BAZ) is hier onderdeel van. Maar wat houdt de BAZ nu eigenlijk in? Wat zijn de verschillen met het oude leren? En zijn we met deze nieuwe onderwijsvorm echt wel beter af?

Tekst Linda de Waart
Fotografie Mitch van Schijndel in samenwerking met Maastricht UMC+

Klaar voor de toekomst?

Ready, set, BAZ!

De (acute) zorgvraag verandert en groeit terwijl het aantal (acute) zorgprofessionals vooralsnog blijft afnemen. Dat vraagt om andere manieren van werken waarbij efficiëntie, innovatie, flexibiliteit, inzetbaarheid en aantrekkelijkheid van het beroep (waaronder meer individuele carrièremogelijkheden), voorop staan. Het College Zorg Opleidingen (CZO) introduceerde daarom eind 2018 CZO Flex Level waarmee, samen met de zorg- en opleidingsinstellingen, vervolgoopleidingen vernieuwd en geflexibiliseerd worden. Karin Cornelissen (bestuurslid V&VN Medium Care en vertegenwoordiger cluster Acute Zorg) was nauw betrokken bij de ontwikkeling van dit nieuwe onderwijsstelsel. “Vanaf 2023 is het de bedoeling dat alle verpleegkundige en medisch ondersteunende vervolgoopleidingen zijn vervangen door CZO Flex Level”, vertelt ze. “De Basis Acute Zorgopleiding (BAZ) is de eerste die volgens dit systeem werkt.” Door Covid-19 werd in veel ziekenhuizen de BAZ versneld ingevoerd, vertelt Cornelissen. “Een flink aantal verpleegkundigen van andere afdelingen volgden de opleiding om tijdens coronapieken hun collega’s op de IC beter te kunnen ondersteunen. Een neveneffect waar de BAZ in principe niet voor is bedoeld.”

EPA's

De BAZ is in eerste instantie bedoeld als basis voor alle specialistische vervolgoopleidingen binnen de Acute Zorg, verklaart Paul Verhees, onderwijscoördinator verpleegkundige vervolgoopleidingen binnen de acute as bij Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid. Verhees is enthousiast over de opleiding. “We combineren het beste van twee werelden. Professionals in opleiding kunnen zich met de BAZ goed voorbereiden op de keuze voor een uitstroomprofiel. En door middel van EPA's kunnen organisaties beter sturen op de gevraagde capaciteit.” Entrustable Professional Activities (EPA's) zijn kenmerkend voor de nieuwe opleidingsstructuur, vertelt

EPA's

EPA's zijn Entrustable Professional Activities.

De BAZ bestaat uit de volgende vijf EPA's:

1. Controleren en onderhouden van de werkplek in de acute setting
2. Zorgdragen voor de eerste opvang van een zorgvrager binnen de acute setting
3. Laagcomplexe zorg verlenen binnen de acute setting
4. Midden-complexe zorg verlenen binnen de acute setting
5. Zorg verlenen aan een zorgvrager met een cardiorespiratoir arrest (immediate life support). Deze EPA komt binnenkort te vervallen in de BAZ.

Cornelissen. “Verpleegkundigen en medisch ondersteunende zorgprofessionals kunnen zich via EPA's verder specialiseren of verbreden. Zodra een student voldoende competent is in een bepaalde professionele activiteit wordt een EPA toegekend. De BAZ bestaat (voorlopig nog) uit vijf vaste EPA's (zie kader. De laatste EPA (ILS) verdwijnt binnenkort uit de BAZ). Als die alle vijf zijn toevertrouwd op supervisie niveau vier, is de basis van de Acute Zorg afgerond.” De meeste vervolgoopleidingen zijn momenteel nog grotendeels traditioneel ingericht. Volgend jaar zullen de meeste ook met EPA's werken, denkt Cornelissen. “Een aantal vervolgoopleidingen is

‘Je kunt je als verpleegkundige zowel in de diepte als in de breedte ontwikkelen’

hier al mee bezig, maar veel huidige verpleegkundigen met een BAZ-profiel stromen nu nog uit naar een traditionele IC-, SEH-, MC-, CCU- of ambulanceopleiding. Dat is geen probleem, want wanneer overal de EPA-structuur is geïmplementeerd, ontstaan de mogelijkheden tot flexibel leren met flexibele leerroutes voor alle verpleegkundigen.”

Meer mogelijkheden

Voor de BAZ-opleiding werkt Fontys samen met het Elisabeth Twee Steden ziekenhuis, vertelt Verhees. “Naast de theorie wordt de performance assessment gericht op de opvang van de acuut zieke zorgvrager. Daarnaast vult de professional in opleiding een portfolio met bewijslasten. Hij of zij mag daarbij, naast de standaard toetsinstrumenten, ook diversiteit in de leerervaringen en uitwerkingen aanbrengen.” Overigens hoeft een student niet per se door te stromen, vertelt Verhees. “Eigenlijk is alles mogelijk. Je kunt basisverpleegkundige blijven, je kunt je specialiseren voor een bepaalde afdeling of je kunt ervoor kiezen juist breder inzetbaar te zijn zodat je op meerdere Acute Zorgafdelingen kunt werken. Het denken in gespecialiseerde functies kan hiermee misschien wel losgelaten worden. In een vacature zou dan bijvoorbeeld gevraagd worden naar een verpleegkundige die bekwaam is in bepaalde EPA's in plaats van een IC- of SEH-verpleegkundige. Hoewel dit nog toekomstmuziek is, zal de EPA-structuur leiden tot verdere professionalisering vanuit het beleid van de zorgorganisatie. Dit kan eveneens een kwaliteitsimpuls geven aan het team van verpleegkundigen.” Cornelissen: “Je kiest dus niet één route waar je vervolgens aan vast zit, maar je hebt meerdere mogelijkheden in een flexibele leerroute. Als verpleegkundige kun je helemaal je eigen ambitie volgen en daarin groeien, passend bij de zorgvraag en organisatie.”

Opleidingsduur

EPA's zijn onderverdeeld in groepen. Kern-EPA's zijn vaste EPA's die samen een opleiding vormen. Specifieke EPA's worden bepaald door de zorgvraag en volg je wanneer je op een specialistische afdeling gaat werken. En tenslotte zijn er losse EPA's naar keuze te volgen. “Zo kun je bijvoorbeeld een EPA gericht op geriatricie volgen wanneer je op een IC werkt waar veel oudere patiënten worden opgenomen”, verduidelijkt Cornelissen. “Natuurlijk moet je wel samen met je werkgever bepalen wat er nodig is om in een bepaalde context te kunnen werken. Maar het nieuwe stelsel voldoet hiermee ruimschoots aan de individuele wensen van de verpleegkundige. Je kunt je zowel in de diepte als in de breedte ontwikkelen.” De opleidingsduur wordt met deze manier van opleiden bovendien verkort, vult Verhees aan. “Studenten hoeven na de BAZ en kernEPA's alleen nog specifieke EPA's te volgen die passen bij de context van het werk dat ze willen gaan doen. Je kunt daardoor ook makkelijker rouleren, switchen en loopbaanpaden creëren. Voorheen was je behoorlijk wat tijd kwijt aan een vervolgoopleiding waarin een groot deel van de kennis opnieuw werd aangeboden. Dat herhalen gebeurt niet meer. Het nieuwe opleidingsstelsel is dus een stuk efficiënter.” Cornelissen: “Wel zullen behaalde EPA's opnieuw beoordeeld moeten worden op bekwaamheid wanneer een verpleegkundige op een andere afdeling gaat werken. Zo nodig zal er bijgestuurd worden. Maar dat kost nog altijd minder tijd dan een gehele opleiding doorlopen.”

Argusogen

Centraal in het nieuwe onderwijs staat de praktijk, vertelt Cornelissen. “Voorheen werd het moment dat iemand het geleerde in praktijk kon brengen bepaald door het moment dat de theorie was afgerond. In het nieuwe opleidingsstelsel geeft de student zelf aan wanneer hij of zij klaar is om voor een bepaald onderdeel bekwaam verklaard te worden. De theorie is daarbij ondersteunend. De regie ligt dus vooral bij de student.” Dat vergt wel een andere mindset van gespecialiseerde collega's op de afdeling, vertelt Cornelissen. “Zij begeleiden de studenten in hun leren en mogen ze loslaten wanneer zij een EPA hebben behaald. Dat is moeilijk, want het liefst hebben we studenten het hele traject onder controle.” De nieuwe werkwijze wordt dan ook niet overal omarmd, weten ook Liesbeth van Ewijk-van den Bosch en Marieke Elst-van Broekhoven, beide adviseur opleidingen bij ziekenhuis Adrz. “In juni 2021 zijn

Wie kunnen de BAZ-opleiding volgen?

- BIG-geregistreerde verpleegkundigen
  - Anesthesiemedewerkers
  - Medische hulpverleners
  - Operatieassistenten
- Daarnaast moeten zij:
- Een dienstverband hebben bij een CZO-erkende instelling
  - Een leer-arbeidsovereenkomst hebben van minimaal 24 uur per week
  - Werkzaam zijn op een afdeling waar vitale functies bewaakt worden (24 uren monitoring)
  - Een werkgever hebben die garandeert dat de EPA's op het vereiste supervisieniveau behaald kunnen worden in de zorginstelling

Supervisieniveaus

In de nieuwe EPA-opleidingen worden vijf supervisieniveaus onderscheiden. Namelijk:

1. De EPA mag niet uitgevoerd worden, de student observeert alleen
2. De EPA mag door de student worden uitgevoerd onder directe supervisie
3. De student mag de EPA uitvoeren onder indirecte supervisie, waarbij de supervisor snel beschikbaar kan zijn
4. De student mag een EPA geheel zelfstandig uitvoeren. Wanneer dit niveau behaald is, kan de student bekwaam verklaard worden
5. De student verleent zelf supervisie op de behaalde EPA aan junior studenten

‘Het nieuwe opleidingsstelsel is een stuk efficiënter en sluit beter aan op de zorgvraag’

wij gestart met de implementatie van de BAZ en daar werd aanvankelijk met argusogen naar gekeken”, vertelt Elst-van Broekhoven. “Gelukkig viel het onze werkbegeleiders al snel op dat ‘werkpleklers’ juist erg goed bij onze beroepsgroep past. Daarnaast geven de EPA’s duidelijkheid omdat die zeer specifiek beschrijven welke vaardigheden en activiteiten een student moet beheersen. Voor de werkbegeleider is het zo heel inzichtelijk wat er van hem of haar en van de student verwacht wordt. De begeleiding gaat er dus een stuk gestructureerder aan toe.”

Identiteit

Een ander pijnpunt is de angst voor het verlies van identiteit, vertelt Van Ewijk-van den Bosch. “Straks bestaan er misschien geen beroepsbenamingen meer als IC- of SEH-verpleegkundige, maar wordt dit allemaal ‘Acute Zorg-verpleegkundige’. Wat we moeten gaan beseffen is dat dit geen verlies is. Het biedt verpleegkundigen juist de mogelijkheid rijkere en bredere professionals te worden. Maar dit hóeft niet. Je kunt je nog steeds op één aspect binnen de Acute Zorg specialiseren. Kortom: er is voor ieder wat wils.” Verpleegkundigen Rianne Mooren en Fleur Serpenti (VieCuri Medisch Centrum) kunnen hier over meepraten. Mooren was een van de eerste BAZ-studenten en studeert inmiddels aan de IC-opleiding. Serpenti volgt momenteel de BAZ. “In eerste instantie startte ik vanuit een functie als verpleegkundig ondersteuner tijdens de COVID-periode”, vertelt Mooren. “Maar toen ik zag wat mijn collega’s op de IC allemaal konden en mochten, wilde ik dat ook. Vandaar dat ik nu de IC-opleiding volg. Met het nieuwe opleidingssysteem kan ik alle kanten op, dat vind ik een prettig idee.” Serpenti is het daarmee

eens: “Door de BAZ krijg ik een duidelijk beeld van hoe het er op een IC aan toegaat. Zoals het ernaar uitziet, ga ik hierna ook de IC-opleiding volgen. Mocht ik er halverwege toch achter komen dat dit niet bij mij past, dan kan ik altijd nog naar een andere functie binnen de Acute Zorg solliciteren.”

Stevig fundament

Wat de studenten bovendien aantrekkelijk vinden, is dat de BAZ-opleiding de traditionele inwerkperiode vervangt. “Je hebt zes maanden de tijd om de afdeling, het team en de patiëntcategorie te leren kennen terwijl je tegelijkertijd aan je opleiding werkt en theoretische kennis in de praktijk brengt”, vertelt Mooren. De kers op de taart is het CZO-certificaat. “Ik kreeg alle ruimte om mezelf te ontwikkelen en verdiepen. De BAZ heeft me veel kennis en groei gebracht en voelt als een stevig fundament waarop ik verder kan bouwen.” Ook ervaren collega’s zijn inmiddels overtuigd van de meerwaarde, vertelt ze. “Tijdens de drukke Covid-periodes rouleerden de BAZ-studenten over verschillende afdelingen. We vonden snel onze draai, zagen waar werk lag en konden goed ondersteunen. Dat werd gewaardeerd.” Serpenti mag, als zij de BAZ-opleiding heeft afgerond, waarschijnlijk in oktober starten met de IC-opleiding. “Tot die tijd werk ik als BAZ-verpleegkundige. Dat vind ik niet vervelend, want ik ben pas 22 en niet erg ervaren. In de tussentijd doe ik extra ervaring en kennis op. Dat vind ik mooi meegenomen.” Je BAZ-bekwaamheid behouden, kan alleen op een afdeling met 24-uursbewaking, vertelt Cornelissen. Wat betreft verpleegkundigen met een BAZ-profiel die tijdelijk IC-collega’s ondersteun(d)en, is dat een punt van zorg. “Wanneer je weer teruggaat naar een afdeling waar geen Acute Zorg wordt verleend, is er onvoldoende aanbod om je EPA’s te onderhouden en dat wordt wel van je verwacht. Rouleren zou een oplossing kunnen zijn.”

Kwaliteit van zorg

Voor de rest bieden EPA’s toch vooral voordelen, vindt Cornelissen. “Straks hebben we een mooie mix van AZ-professionals die elkaar completeren in kennis en kunde en die patiënten met een specifieke zorgvraag optimaal kunnen verzorgen. Dan spreek je echt over maatwerk en dus kwaliteit van zorg.” En of je nu (deels) traditioneel of via het nieuwe onderwijs bent opgeleid, die kwaliteit blijft gelijk, zeggen Van Ewijk-van den Bosch en Elst-van Broekhoven. “Het verschil zit hem vooral in het feit dat je met het nieuwe opleidingssysteem sneller goed opgeleide verpleegkundigen

kunt inzetten. Maar ze zijn kwalitatief niet beter of slechter dan de al zittende professionals.” Dat de opleidingen van CZO Flex Level aan landelijke kaders in plaats van regionale voldoen is wederom een voordeel, vertelt Elst-van Broekhoven. “Voorheen bepaalden opleidingsinstellingen zelf hoe de professionaliteit van hun studenten werd getoetst. Nu gebeurt dat overal op dezelfde manier en dat vergemakkelijkt de uitwisselbaarheid. Of je in Groningen of in Goes bent opgeleid, je kunt overal terecht.” Binnen de organisatie zijn al meerdere positieve verschillen merkbaar, vertelt Elst-van Broekhoven. “De eilandjes in onze Acute Zorg zijn verdwenen en de afstemming tussen de verschillende afdelingen is verbeterd. We zijn nu meer een geheel met ieder zijn eigen specialiteit en identiteit. Flexibel werken verbreedert.”

Digitale werplek

In het kader van die flexibiliteit wordt ook de vaste tijdsduur van de opleidingen deels losgelaten, vertelt Elst-van Broekhoven: “In het Adrz krijgen BAZ-studenten vier tot acht maanden de tijd om de vijf EPA’s te behalen. Van de afgestudeerden deden de meesten zes maanden over de opleiding, eentje zeven maanden en een ander zelfs vier maanden! Tot op zekere hoogte, er is natuurlijk een minimum en maximum, maakt het tijdsbestek dus niet uit. Mits je maar aan de bekwaamheidseisen voldoet.” Toetsing van die bekwaamheid gebeurt door de Oordeel OpleidingsGroep (OOG), vertelt Van Ewijk-van den Bosch. “Een student vraagt in dat geval een bekwaamverklaring aan. Vervolgens wordt door de OOG het verzamelde bewijs in het portfolio van de student en de ervaringen van de begeleiders beoordeeld, waarna wel of geen bekwaamverklaring wordt afgegeven.” Geheel in lijn van de onderwijsmodernisering worden er ook steeds modernere onderwijsmethoden gerealiseerd, vertelt Van Ewijk-van den Bosch tot slot. Zo is digitaal onderwijs inmiddels een bekend begrip. “In het Adrz zijn we volop bezig met de inrichting van een digitale werkplek-leer-oplossing. Op ieder moment van de dag kunnen zorgprofessionals hier straks informatie vinden en zich voorbereiden op een bepaalde handeling.” Een ander voorbeeld is virtual reality, waarbij een student in een virtuele omgeving handelingen kan oefenen. Of een app waarmee bepaalde ziektebeelden beoordeeld en beschreven kunnen worden. In de toekomst zullen deze toepassingen meer regel dan uitzondering worden, denkt Cornelissen. “Stuk voor stuk zijn dit mooie ontwikkelingen die voor de zorgprofessional, de werkgever én de patiënt een verrijking zijn.”

Wat is de BAZ?

BAZ staat voor Basis Acute Zorg en wordt door diverse leerhuizen in het land aangeboden. De opleiding biedt werkzame verpleegkundigen die over een BIG-registratie beschikken (HBO-V of MBO-niveau 4) de kans in zes maanden de basisvaardigheden van de Acute Zorg aan te leren. In de opleiding is veel aandacht voor klinisch redeneren; verpleegkundigen gaan eerst onder supervisie (niveau 1 t/m 4) en later zelfstandig aan de slag. Dit gebeurt aan de hand van het behalen van een vijftal bouwstenen, ofwel: EPA’s. De BAZ vormt een basis voor alle specialisaties binnen de Acute Zorg. Na afronding van de BAZ wordt een certificaat verstrekt en kunnen deelnemers op een IC, MC, SEH, PACU, ambulance of CCU doorstromen naar een specialistische vervolgopleiding binnen de Acute Zorg. Ze kunnen ook als Basis Acute Zorg verpleegkundige blijven werken. De opleiding wordt daarnaast ingezet om de kennis aan te vullen van verpleegkundigen van andere afdelingen, zodat zij op acute afdelingen ingezet kunnen worden als de zorgvraag erg hoog is (ondersteuner/buddy). In de BAZ staat het werkpleklers centraal, de theorie is ondersteunend waarbij de cursist de regie heeft over zijn eigen leerproces. De BAZ wordt geaccrediteerd door het CZO.